

Notitie t.b.v. het rondetafelgesprek over de renovatie van het Binnenhof op 25 november 2015.

Hans van Heeswijk, architect

De minister schrijft in zijn brief van 25 september 2015: 'De renovatie van het Binnenhof is een grootschalige renovatie met een hoge moeilijkheidsgraad. Het gaat om een eeuwenoud monument dat na de renovatie weer 24 per dag, 7 dagen per week in bedrijf is.'

Daar kan aan worden toegevoegd dat het feitelijk niet één monument is, maar een grote, aaneengebouwde groep van monumenten uit zeer verschillende bouwperiodes met gebreken van verschillende aard en omvang, in verschillende stadia van (achterstallig) onderhoud, en met verschillende wensen en noodzaken voor renovatie. Het project is dus wel groot maar niet grootschalig. Het is eerder een heel groot, maar fijnmazig maatwerkproject. Ook het overzicht met factsheets van 17 november 2015 geeft dit duidelijk aan.

Ofschoon het Binnenhof er aan de buitenkant weliswaar als een samenhangend gebouw geheel uit ziet (het buitenschilderwerk is redelijk eenduidig op orde), is de toestand achter de toegangsdeuren zeer verschillend van kwaliteit, functionaliteit en gebreken. Dat leidt tot het idee dat er ook uiteenlopende manieren in aanpak van de verschillende panden nodig zullen zijn. Dit alles maakt het project als geheel nog complexer. Naast de bouwkundige gebreken en het achterstallige onderhoud is het hele Binnenhof voor het laatst in 1992 onder handen genomen. Het dateert van vóór het automatiserings-, computer-, en internettijdperk. Al deze voorzieningen zijn er in latere periodes ingebouwd. Wetgeving ten aanzien brandveiligheid, arbo-eisen en duurzaamheid zijn aangescherpt, en wensen ten aanzien van routing en logistiek, gebruik en flexibiliteit zijn veranderd. Dat heeft consequenties voor de manier waarop het optimaal kan worden aangepakt. De renovatie van het Binnenhof is een uitzonderlijk maatwerkproject dat het verdient om met de grootst denkbare precisie en vakmanschap die in Nederland beschikbaar is, ter hand te nemen.

In de variantenstudie wordt ingegaan op de fasering en aantallen bouwstromen van de renovatie. Wat nog onderbelicht blijft is de organisatie en aansturing van het ontwerp- en uitvoeringsproces. Er zijn in Nederland weinig renovatieprojecten die in moeilijkheidsgraad met de renovatie van het Binnenhof vergelijkbaar zijn. Het gevaar voor uitloop in tijd en kosten is dan ook, ondanks de opgenomen reserves, reëel. Het verdient aanbeveling om het project niet als één grootschalig project te zien dat met ervaring en routine in grote projecten zonder problemen in goede banen geleid zal worden. Het is zeker niet verstandig om het als één groot project te zien dat bij één partij ondergebracht kan worden. Het project is helemaal niet geschikt om als 'design and build-project' aan de Nederlandse bouwmarkt uit te besteden.

Uitloop kan voor een belangrijk deel voorkomen worden door een optimale engineering en aansturing van het ontwerp- en uitvoeringsproces. Het is beter om voor dit complexe en specifieke project een organisatie op te zetten door een projectteam samen te stellen van de beste deskundigen die in Nederland beschikbaar zijn, een team van architecten, engineers en adviseurs. Daarbij gaat het om individuele personen, en niet om bedrijven of organisaties. Dit 'dreamteam' regisseert het ontwerp-, engineering- en uitvoeringsproces. Wanneer dit het voldoende verantwoordelijkheid en mandaat krijgt kan het proces nauwgezet geregisseerd worden. Het team zoekt voor elk projectdeel de juiste personen en bedrijven om bouwdelen uit te werken en te bouwen of van nieuwe installaties te voorzien. Zo kan op een heel fijnmazige en precieze manier controle worden gehouden over planning, kosten en kwaliteit.

Daarnaast is het belangrijk om de algehele ambitie voor de te realiseren kwaliteit goed te definiëren. Immers, 'sober en doelmatig' bouwen houdt zeker niet in dat er ook sober geëngineerd en aangestuurd mag worden. Juist bij een sobere en functionele uitvoering moet de aansturing van proces met de best denkbare zorgvuldigheid, deskundigheid en nauwkeurigheid geschieden. Ook dat wijst in de richting van een regie door een gespecialiseerd projectteam.